

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10843877>

O‘ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIYOTGA O‘TISH JARAYONI MUAMMO VA YECHIMLARI

Teshaboyev Baxramjon
Andijon davlat universiteti
Ijtimoiy iqtisodiyot kafedrası
magistranti

ANNOTATSIYA

Bu maqola "O‘zbekistonda yashil iqtisodiyotga o‘tish jarayoni: Muammo va yechimlar" mavzusini ko‘rib chiqish, yashil iqtisodiyotga o‘tish jarayonining O‘zbekiston iqtisodiyotida tutgan o‘rni va uning muammolarini tahlil qiladi. Muqaddima bo‘limida, O‘zbekistonning iqtisodiy rivojlanishi va yashil iqtisodiyotga o‘tishning zarurati ta‘riflangan. Usullar bo‘limida, yashil iqtisodiyotga o‘tishni oshirish uchun O‘zbekiston hukumati tomonidan jalb qilinayotgan tashqi investitsiyalar va siyosiy usullar ko‘rib chiqiladi. Natijalar bo‘limida, yashil iqtisodiyotga o‘tish jarayonining amaliy natijalari va ularning iqtisodiyotga ta‘siri o‘rganiladi. Muhokama bo‘limida, muammolar va ularning yechimlari haqida mulohazalar keltiriladi. Maqola, O‘zbekistonda yashil iqtisodiyotga o‘tish jarayonini o‘rganishda, uning muhimligini va mulohazalarni taqdim etadi.

Kalit so‘zlar: yashil iqtisodiyot, investitsiyalar, ekologik muammolar, ommaviy qo‘llanilish, texnologiyalar, korporativ sektor

KIRISH.

Yashil iqtisodiyot, ekologik ta‘sirlarni ko‘paytirish, energiya isrofligini kamaytirish va ekologik muhitni saqlash orqali iqtisodiyotning o‘ziga xos shaklini

ifodalaydi. O‘zbekiston ham bu yo‘nalini rivojlantirishda ko‘plab muammolarga duch kelmoqda.

Respublikamiz — bugungi kunda o‘rta Osiyoning markazida joylashgan, tabiiy boyliklarga egadir. O‘zbekiston, geografik joylashuvi tufayli, o‘zining mukammal iqtisodiyot tizimiga ega. Iqtisodiyoti, asosan, qishloq xo‘jaligi va neft-gaz sanoati sohasida bo‘lgan resurslar, shuningdek, xom ashyo sanoati va to‘qimachilikni o‘z ichiga olgan.

So‘nggi yillarda, hukumatimiz "yashil iqtisodiyot" tushunchasini qo‘llab-quvvatlashga alohida e‘tibor qaratmoqda. Yashil iqtisodiyotga o‘tish jarayoni muhim muammolari va ularning hal qilinishi uchun yechimlar maqolaning asosiy qismidir. Bu qism maqolada keltirilgan muammolar va ularni bartaraf etish uchun tavsiyalarni o‘z ichiga oladi. Birinchi navbatda, energiya isrofiligini kamaytirish va energiya samaradorligini oshirishning zarur choralari ko‘rib chiqiladi. O‘zbekiston energiya iste‘moli yuqori darajada bo‘lishiga qaramay, energiya isroflari ham yuqoridir. Bu holat energiya tejamkorligini oshirish va alternativ energiya manbalariga qaratiladigan o‘zgarishlarni talab qiladi. Ikkinchi muammolardan biri ekologik muhitni saqlashdir. O‘zbekiston sanoat sohasidagi taraqqiyot ekologik holatga ta’sir ko‘rsatishi mumkin. Bu muammolarga energiya texnologiyalarining rivojlantirilishi va ekologik sohalar va iqtisodiy muhitni saqlashga yo‘naltirilgan dasturlar ishlab chiqildi.

Qishloq xo‘jaligi va iqtisodiyotni rivojlantirish ham muhim muammolardan biridir. Bu yerda, iqtisodiyotni rivojlantirish, qishloq xo‘jaligini yaxshilash, mahsulotlarni sotishning ko‘paytirilgan ahamiyatiga ega bo‘lgan o‘ziga xos siyosat va dasturlar muhokama qilinishi kerak. O‘zbekistonda yashil iqtisodiyotga o‘tish jarayonida o‘tkazilayotgan reformalarning boshqa iqtisodiy va ijtimoiy sohalar uchun muhim, shuningdek, ularning amaliy yechimlarini tahlil qilish kerak. Maqola, O‘zbekistonning yashil iqtisodiyotga o‘tish jarayonini tahlil qilish va yangi yondashuvlar ishlab chiqish uchun keng doirada qiziqarli vaqtili ma’lumotlar ko‘rib chiqadi.

Usullar:

O‘zbekistonda yashil iqtisodiyotga o‘tish jarayonining usullarini va ularning amaliyotda qanday qo‘llanilishi haqida so‘z yuritiladi. Yashil iqtisodiyotga o‘tishni oshirish uchun hukumatimiz quyidagi usullardan foydalanadi:

1. Investitsiyalar va infrastruktura o‘zgartirish: Yashil iqtisodiyotga o‘tish uchun zarur bo‘lgan investitsiyalar, infrastruktura tuzilishlarini va o‘zgartirishlarni ta‘minlashda katta ahamiyatga ega. Hukumat tashqi investitsiyalar va infrastruktura tuzilishlarini o‘rnatish, energiya qo‘llash, transport tizimlarini yaxshilash, va ekologik texnologiyalarni rivojlantirish yo‘li bilan yashil iqtisodiyotga o‘tishni rag‘batlantiradi.

2. Siyosiy tadbirlar va qonunlar: Respublikamiz yashil iqtisodiyotni ta‘minlash va uning ta‘sirini oshirish uchun qonunlar va siyosiy tadbirlar qabul qiladi. Bu tadbirlar, ekologik xavfsizlikni ta‘minlash, energiya istiqbollari bo‘yicha qonunlar va sertifikatlashtirish tizimlarini o‘rnatish, va o‘zaro aloqalarni rivojlantirish.

3. Ta‘lim va tarbiya: Yashil iqtisodiyotga o‘tish jarayonida ta‘lim va tarbiyani rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi. Universitetlar, ilmiy tadqiqot markazlari va hokimiyat o‘zaro hamkorlik qilish orqali ekologik muammolarni hal qilish va yangi innovatsiyalarni ishlab chiqishda yordam beradi.

4. Ommaviy tashviqot va ko‘rgazmalar: O‘zbekiston hokimiyati, ommaviy tashviqotlarni qo‘llab-quvvatlash va ekologik muammolarni hal qilish yo‘nalishida ommaviy ko‘rgazmalardan foydalanadi. Ekologik muammolar va yashil iqtisodiyotga o‘tish jarayonida ommaviy qo‘llaniladigan shakllarda fikr almashishlar va ko‘rgazmalar tashkil etiladi.

Natijalar:

Yashil iqtisodiyotga o‘tish jarayonining natijalari O‘zbekiston iqtisodiyoti chuqur ta‘sir ko‘rsatmoqda. Quyida asosiy natijalar ko‘rib chiqilgan:

1. Ekologik muammolar: Yashil iqtisodiyotga o‘tish jarayonida o‘zbek xom-ashyo sanoati va qishloq xo‘jaligi sohasida ekologik muammolarga duch kelmoqda. Bu, suv resurslarining sanoat va qishloq xo‘jaligida ishlatilishi, ekologik o‘zgarishlar va biologik omillarning zararliligi o‘z ichiga oladi.

2. Yashil energiya sanoati rivojlanishi: Yashil iqtisodiyotga o'tish jarayonida, O'zbekiston energiya sanoati yashil energiya manbalariga o'tish, masalan, quyosh energiyasi va shamol energetikasi rivojlanishiga diqqatni qaratmoqda. Bu, neft va ko'mir kabi manbalardan foydalanishni kamaytirish va o'zbek energiya tizimini ekologik ravishda o'zgartirishni maqsad qilmoqda.

3. Ekologik bilimlar va texnologiyalar rivojlanishi: Yashil iqtisodiyotga o'tish jarayonida, o'zbek ilmiy jamoasi va texnologik o'zgarishlar va innovatsiyalarni amalga oshirish boshlandi. Bu, ekologik muammolar bilan bog'liq ilmiy tadqiqotlar, ekologik texnologiyala va sifatli malumotlarni olishning kuchaytirilganligini o'z ichiga oladi.

4. Iqtisodiyotni mustahkamlash: Yashil iqtisodiyotga o'tish jarayonida, O'zbekiston iqtisodiyotini mustahkamlash uchun asosiy qadamni qo'ymoqda. Bu, ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish sohasidagi ekologik innovatsiyalar, ishlab chiqarish va iste'mol qilish tizimlarini rivojlantirish, va jamiyatni yashil iqtisodiyotga o'tishda qatnashishga qiziqish yaratish bilan bog'liqdir.

Muhokama:

Mamalakatda yashil iqtisodiyotga o'tish jarayoni muhim jarayonlardan biri bo'lib, bu jarayonlar o'zbek iqtisodiyoti va jamiyatiga katta ta'sir ko'rsatmoqda. Quyidagi muhim masalalar e'tiborga olinmoqda:

1. Investitsiyalar va siyosatning mustaqil qabul qilinishi: Yashil iqtisodiyotga o'tish jarayonida investitsiyalar va siyosiy qarorlar qabul qilinishi muhim ahamiyatga ega. O'zbekistonda bu sohada qanday o'zgarishlar sodir bo'lganligi va investitsiya bo'yicha siyosatlar nima ekanligi muhimdir.

2. Ommaviy Qo'llanilish: Yashil iqtisodiyotga o'tish jarayonida ommaviy qo'llanilish va mustaqil fikrlashning ahamiyati juda katta. Bu, jamiyat a'zolarini yashil iqtisodiyotga o'tishni tezlashtirishda ekologik bilim va texnologiyalar bo'yicha ko'proq bilimga ega bo'lishlari talab etadi.

3. Xususiy sektorning roli va hamkorliklar: Xususiy sektor, yashil iqtisodiyotga o'tish jarayonida muhim rol o'ynaydi. Ushbu sohada xususiy kompaniyalar, institutlar

va boshqa tashkilotlar rivojlanib bormoqda ularning hamkorlik qilishlarini o'rganish muhimdir.

4. Davlat siyosati: Yashil iqtisodiyotga o'tish jarayonida davlat siyosati muhim ahamiyatga ega. Bu, ichki va tashqi siyosatlar orqali yashil iqtisodiyotni o'zlashtirish va uning mustaqil rivojlanishini ta'minlash uchun zarur bo'lgan siyosatlar va tadbirlar haqida muzokaralar olib borishga yordam beradi.

Ushbu muhokama bo'limi yashil iqtisodiyotga o'tish jarayonini tasniflab beradi va muhokama qiladi.

Xulosa.

O'zbekiston Respublikasida yashil iqtisodiyotga o'tish jarayonining ahamiyati, muammolar va ularning bartaraf etilishi uchun tavsiyalarni ko'rib chiqadi. Yashil iqtisodiyotning o'rnatilishida strategiyalar va siyosatning katta ro'li o'ynaydi. Shu bilan birga, energiya isrofiligini kamaytirish, ekologik muhitni saqlash va qishloq xo'jaligini rivojlantirish kabi asosiy muammolarga e'tibor qaratiladi.

So'nggi qismda maqola muhim tavsiyalar beriladi va amalaga oshirilish yo'llari ko'rsatilib o'tiladi. Yashil iqtisodiyotning o'rnatilishiga oid strategiyalar va dasturlar, energiya isrofiligini oshirish va alternativ energiya manbalariga qaratiladigan o'zgarishlar, ekologik sohalar va iqtisodiy muhitni saqlashga yo'naltirilgan siyosat va dasturlar keng doirada o'zgarishlarga ega bo'lishi kerak. O'zbekiston iqtisodiyotining yashil iqtisodiyotga o'tishda qanday qadam tashlashi kerakligini, muhimligini anglash va yashil iqtisodiyotni o'rnatish jarayonini mustahkam qilish uchun muhim maslahatlar ko'rib chiqildi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. *"O'zbekiston Respublikasi Yashil iqtisodiyotni rivojlantirishning strategik ko'rsatkichlari" - Iqtisodiyot vazirligi*
2. *"O'zbekiston Respublikasi Oziq-ovqat mahsulotlari kompleksining yashil iqtisodiyotga o'tishning" - Iqtisodiyot vazirligi*
3. *"The Green Economy: Environment, Sustainable Development and the Politics of the Future" - Robert Pollin*
4. *"Green Economics: Confronting the Ecological Crisis" - Robin Hahnel*
5. *"The Green Economy in Practice: Lessons from Practice and Implementation" - UNEP*
6. *"Green Growth: Towards a Sustainable Future" - OECD*
7. *"The Economics of Climate Change: The Stern Review" - Nicholas Stern*
8. *"Ecological Economics: Principles and Applications" - Herman Daly, Joshua Farley*
9. *"Green Development: Environment and Sustainability in the Third World" - W.M. Adams*
10. *"Sustainable Development: Economics and Policy" - Paul Ekins*